

AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET“ HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én A FÖLDMIVELÉSÜGYI MAGY. KIR. MINISTERIUM TÁMOGATÁSAVAL

KIADJA: AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET“ BUDAPESTEN
IX. ker., Üllői-út 25. sz. (Köztelek).

Az „Országos Halászati Egyesület“ tagjai ingyen kapják

SZERKESZTI: LANDGRAF JÁNOS, ORSZ. HALÁSZATI FELÜGYELŐ
Budapest, V., Vécsey-utca 5. sz.

Nem tagoknak előfizetési díj: Egész évre 6 K. Félévre 3 K.

HIVATALOS RÉSZ.

A m. kir. földmívelésügyi miniszter Szepes és Sáros vármegyék törvényhatóságához intézett 116210/908. számú rendelete.

A Poprád, Dunajecz és Bialka folyók azon szakaszán, amelyek Magyarország és Ausztria között határt kepeznek, a halászatról szóló 1888. évi XIX. t. cz. 18. és 20. §§-ban foglalt tilalmak tekintetében az idézett törvényczikk 71. §-ában nyert felhatalmazás alapján, további visszavonásig, a következő kivételeket engedélyezem:

A tilalmi időszakot, amelyik alatt az illető halfajt a megnevezett folyószakaszokon fogni tilos:

a *lazaczra* (*Salmo salar*) szeptember 16-tól december 31-ig,

a *pisztrángra* (*Salmo Ausonii*) szeptember 16-tól december 15-ig,

a *lepényhalra* (pérhal, *Thymallus vexillifer*) márczius 16-tól május 15-ig,

a *márnára* (*Barbus fluviatilis*) május 16-tól június 30-ig mérséklem, illetőleg szabom meg.

Azon legkisebb méretet pedig, amelyen alól eme halfajokat ott kifogni nem szabad

a *lazacznál* (*Salmo salar*) 30 czm.

lepényhalnál (pérhal, *Thymallus vexillifer*) 20 czm.

márnánál (*Barbus fluviatilis*) 20 czm-re csökkentem.

Az idézett törvényszakaszok többi rendelkezéseit érintetlenül hagyom.

Erről a törvényhatóságot tudomás, alkalmazkodás és közhírrététel végett értesítem.

Budapest, 1909. február 16.

Darányi s. k.

A közvizek tisztántartására vonatkozó intézkedések Bajorországban.

A halászat részéről sürgetett közvizek tisztántartásának kérdése nálunk soha sem volt aktuálisabb, mint ebben a pillanatban, a mikor a minden áron való iparfejlesztés eszméje áll homloktérben. Ismeretesek azok a szélesmederben folyó, legújabb irányú törekvések, a melyeket iparunk föllendítése érdekében indítottak. A törvényhozás óriási összegeket folyósított erre a célra s a kormány pénzzel nem fukarkodva igyekszik új iparágakat meghonosítani és a meglévőket megerősíteni. A ki ismeri az iparnak a nemzetek gazdasági életében bírt jelentőségét, az tudja, hogy a viruló ipar a lakosságra nézve a vagyonosodás kikapadhatatlan forrását jelenti. Ebből folyólag bizonyára melegen kell óhajtanunk az említett akció sikerét. Óhajtjuk azt mi halászok is a legmelegebben, ez azonban nem akadályozhat meg bennünket abban, hogy az állam által istápolttal szemben, szerénységünk teljes tudatában, annyi védelmet követeljünk, mely a halászat lételet, fennmaradását biztosítja. Ehhez talán van jogunk, hiszen csak a vak nem látja, hogy akkor, a mikor az ipar szennyvizeinek és hulladék anyagjainak továbbítását valamely kövízre bízza, az államélet egyik alapvető tételét sérti, mert hiszen azzal magának mások egyenes károsításával igyekszik hasznot biztosítani.

Mint a külföldön és pedig ott leghamarább, a hol az ipar leginkább hódított, nálunk sem szabad szemrehunyni az előtt a tény előtt, hogy a víz asználatok terén az ipar lábba tapossa az államélet jelzett sarkalatos tételét s szinte jogot formál ahhoz, hogy mások vagyonát csak azért pusztíthassa, mert szennyének tisztítása, ártalmatlanná tétele, neki pénzbe kerül. Ez ellen a méltánytalan felfogás és eljárás ellen küzdünk mi és követelünk védelmet attól az államtól, mely polgárainak anyagi érdekeit egyformán, személyválogatás nélkül tartozik védelmezni. Követeljük ezt annál inkább, mert a művelt nyugati államok példájával tudjuk iga-

zolni, hogy követelésünk teljesítése az iparra nézve nem jár elviselhetetlen költséggel, a mint azt nálunk annyira hangoztatják. Minden állam igyekszik észszerű törvényhozási intézkedésekkel a közegészség, állattenyésztés és halászat érdekeit szolgáló hivatott közziviek tisztántartását biztosítani. S ha sikerül ott, elképzelhetetlen, miért ne sikerüljön az nálunk is, ha komolyan akarunk az itt szóban forgó önzésnek véget vetni.

Vízjogi törvényünk revízióját egyebek között az itt érintett kérdések megoldása is sürgeti. Különösen sürgössé teszik pedig az ipari akció révén várható vízhasználatok szaporodása, minélfogva nagyon is indokolt rámutatni arra, miként védekeznek más államok a közziviek szennyezése ellenében. Az idevágó törvényhozási intézkedések között különösen kiemeljük az *1907 márcz. 23-áról keltezett*, mult évi január hó 1-e óta hatályban álló *bajor vízjogi törvényt*, mely a közziviek tisztántartása iránt a következőképen rendelkezik:

37. §. Nyilvános vizekbe, magánfolyókba és patakokba, valamint olyan zártvizekbe, hol többen jogosultak halászatra, csakis a közigazgatási hatóság engedelmével szabad, a vizek tulajdonságát károsan módosító folyadékot, avagy szilárd anyagokat juttatni. Engedelem alá esnek már létező bevezetéseknél célba vett, akár a vízmenyiséget, akár a bevezetés módját érintő változások is, ha azok a vizek tulajdonságát károsan módosítják.

Az engedelem visszavonásig adható.

Megtagadandó, avagy korlátokhoz kötendő pedig az engedelem akkor, ha a bevezetés folytán egészségi, avagy jelentékeny gazdasági hátrányoktól kell tartani és ha az utóbbi esetben a bevezetés révén várható haszon gazdasági jelentősége csekélyebb, mint az ennek folytán előálló kár.

A hatóság bármikor kötelezheti a vállalkozót olyan intézkedések foganatosítására, a melyek a bevezetés ártalmait megszüntetni, avagy lehetőleg korlátozni alkalmasak, a mennyiben ezen intézkedések a vállalat rendszeres üzemével összeegyeztethetők.

A vállalkozó a bevezetés által a vízhasználatra jogosultaknak okozott összes károkért szavatol.

38. §. Tilos a vizekbe olyan szilárd anyagokat vetni, a melyek a vizek tulajdonságait károsan módosítják, avagy a vizek lefolyására, illetve a vízállásra károsan hatnak; különösen is tiltva van a vizekbe törmelék, szemetet vagy állati hullát vetni, nemkülönben a 37. §. első bekezdése alatt említett vizekben kendert és lent áztatni.

39. §. A 37. és 38. §§-ban említett cselekményeket a hatóság a 37. §. első bekezdésében nem említett zárt vizekben is megtilthatja, a közjó érdekében.

40. §. A közjó érdekében a közigazgatási hatóság jelen törvény hatálybalépésekor már létező olyan vállalatok tulajdonosaitól, a mely vállalatok üzeme valamely köz- vagy magánvizet káros módon megváltoztat (37—39. §§.), az engedélyt elvonhatja, illetőleg korlátozhatja a tekintetben, hogy a vízbe, azt károsan módosító folyadékot avagy szilárd anyagot juttasson.

Ha ilyen üzem folytán mások vízhasználati jogukban károsodnak, a kárt szenvedők avagy azok egyikének javaslatára a közigazgatási hatóság az üzem tulajdonosát olyan intézkedések foganatosítására kötelezheti, a melyek alkalmasak a vízbe juttatott folyadék nem szilárd, avagy szilárd anyagok káros hatását megszüntetni illetőleg korlátozni, a mennyiben eme létesítmények a vállalat szabályszerű üzemével összeegyeztethetők. Ha azonban a fennálló jogviszonyoknak megfelelő vállalat-

ról van szó, a berendezés költségeit az indítványozó tartozik a vállalat tulajdonosának megtéríteni. Harmadik személyek netáni kártérítési igénye érintetlenül marad.

41. §. A vizek tisztántartására, különösen pedig ama feltételek teljesítésére, a melyek mellett folyadékok, nem szilárd, avagy szilárd anyagoknak a vizekbe való juttatása engedelmestett, a közigazgatási hatóság állandóan felügyelni tartozik.

Mint az idézett törvényszakaszokból kitetszik, az új bajor vízjogi törvény nagyon is komolyan igyekszik a vizek minél tisztábbban való tartását biztosítani.

Az első tekintetre is felötlük, hogy a bajor törvény ellentétben más hasonló célú törvényekkel, csupán néhány olyan szilárd anyagot említ névszerint, a melyek a vizet összetételében károsan megváltoztatják avagy pedig a vízfolyást, esetleg a vízállást hátrányosan befolyásolhatják. A szennyező zömét, a melyeknek bevezetését tiltja avagy korjatólja, taxatív felsorolás nélkül, félreértést kizáró módon a közigazgatási hatóság előzetes engedelméhez köti.

Ezen álláspont helyessége akkor tűnik ki igazán, ha elgondoljuk, hogy teljes lehetetlen a szennyezés módját és mértékét általános szabályokhoz kötni, mert az, a mi az egyik vízre nézve, — tekintve a víz mennyiségét, öntisztító erejét és általános hidrológiai viszonyait, — nagyon káros lehet, ugyanazt egy másik víz akadálytalanul és kár nélkül elviselheti.

Az ipar gyors fejlődése mellett a szennyvizek összetétele is folyton változik. Új szennyező és hulladékok keletkeznek, a régiek meg eltűnnek. Ilyen ingadozásokkal vajmi nehéz a törvény merev szabályait szembeállítani. Nyilvánvaló ezekből, hogy csakis esetről-esetre lehet a víz tisztántartása érdekében helytállóan intézkedni.

De az is bizonyos, hogy az ilyen ügyekben eljáró hatóság rendelkezései csak akkor emelkedhetnek a helyzet magaslatára, ha mindenkor egységesen működő hatósági szakértők véleményén alapulnak, mire tekintettel a törvény végrehajtása tárgyában kiadott utasítás egyenesen kötelezi a hatóságot hatósági szakértőknek előzetesen való meghallgatására.

E végből minden vízhasználat iránt a hatósághoz beadott kérvény fölött először a müncheni állami vízrajzi hivatal nyilatkozik a helyi viszonyok ösmerete alapján a befogadó víz mennyiségéről, sebességéről, a meder és a part alakulásáról, talajának milyenségéről, az esési és hordalékviszonyokról stb. Ennek utána a müncheni hidrobiológiai kísérleti állomás közli véleményét a vállalat szennyének kémiai és biológiai várható hatásáról, kiterjeszkedve azon teendőkre, a melyek a tudomány és a technika mai állása szerint, a szennyvizek kielégítő mértékben való tisztítására elegendők.

Eme szakvélemények alapján szövegezi meg a kerületi hatóság az engedélyokiratot. Ha közegészségügyet érintő fontos kérdésekről esik szó, akkor a hatósági orvosok, sőt az egyetem közegészségügyi intézete is meghallgatandó. Nem különben ha a halászat károsodásától kell tartani, akkor az állam szaktanácsadóját is szó illeli. Ivóvizek fertőzése esetén a nyilvános élelmi és élvezeti szereket vizsgáló állomások, gazdasági érdekekre nézve a kultúrmérnökök, illetőleg az állam mezőgazdasági-botanikai intézetének véleménye kérendő ki. Sőt szükség esetén a helybeli halászati, mezőgazdasági és ipari érdekképviseletet is meghallgatni tartozik az eljáró hatóságnak.

Nem szorul bizonyításra, hogy az ilyen országos intézményeknek kötelezővé tett meghallgatása által a vízhasználatok engedélyezése az egész országban egy-

ségessé vált és végleg elenyészett az a bizonytalanság, a melyik miatt az ipar előzőleg annyit panaszkodott.

Addig a míg a vízfertőzési kérdésekben a vegyész és orvosok véleménye döntött, szinte általános volt a panasz a szóban forgó vízhasználatok miatt. Ez indította a bajor kormányt arra, hogy a bajor szanálásánál új csapásra térjen és a kövizek tisztántartására irányuló törekvések középpontjába a bajor hydrobiológiai intézetet állítsa.

Általános tapasztalás szerint a váratlanul keletkezett vízfertőzés tényének megállapításához a vegyész majd mindig későn érkezik. Ehhez járul, hogy egyszeri s a víznek egy pontjára szorító vizsgálat mit sem ér. Tartós avagy számos helyről merített próbák vizsgálata pedig sokkal is többre kerül, semhogy a vízfertőzés hatását legközvetlenebbül érző halászati jogosult az ilyen vizsgálattal járó nagy költséget viselhetné. Ezzel szemben a szennyezett víznek biológiai vizsgálata olcsóbb és sokkal megbízhatóbb adatokat szolgáltat. Mint ismeretes a biológus a fertőzésnek a víz állati és növényi életére gyakorolt hatását kutatja. Szembe állítja a víznek a fertőzés helye fölötti szakaszán mutatkozó parányi szerves világot azzal, a mely a fertőzött szakaszon mutatkozik s a különbségre alapítja következtetéseit. A szennyezés, illetve fertőzés mértéke szerint néha egészen megsemmisítve találja a jelzett parányi szervezetek világát, máskor ismét egyes fajták hiányát bírja csak megállapítani, avagy pedig bizonyos jellegzetes penészgombák fellépését és elhatalmasodását. Mindez csalahatatlan jele a mérgezés mértékének, valamint a fertőzés térbeli hatásának.

Ehhez járul az a nagy előny, hogy mivel a szennyvizeknek a faunára és florára gyakorolt befolyása, hatásában nagyon is tartós, a biológus gyakran még hetek, sőt hónapok múlva is teljes bizonyossággal megállapíthatja a fertőzés tényét. Szóval az idő tekintetében is sokkal függetlenebb, mint a vegyész vizsgálat s mindezek felül összehasonlíthatatlanul olcsóbb mint a vegyész eljárása. Mindezeknél fogva az utolsó évtized folyamán a biológiai vizsgálati eljárás a gyakorlatban annyira utat tört magának, hogy a hatóságok és bíróságok Németországban ennek bizonyítékait fogadják el perdöntőnek.

De van még más ok is, a melyik a vizek tisztántartásánál a biológusnak kiváló szerepet juttat. Tudvalevőleg a kövizek szennyezésénél a kémiai ipar szennyei távolról sem oly veszedelmesek, mint az ú. n. mezőgazdasági ipar hulladékanyagjai. Ezek ugyan voltaképpen nem mérgek, hanem rothadásra hajló oly szerves anyagok, a melyek bomlásuk révén termelnek a szerves életre káros anyagokat és rontják meg a víz fizikai tulajdonságait. Ebbe a csoportba sorolandók a cellulóze-, cukor- és keményítőgyárak, továbbá a sör- és szeszifőzők szennyvizei, továbbá a városi csatornahálózat által a kövízbe vezetett szennyek.

Am ezen most említett szennyvizek tisztításával a kémiai eljárások sehogy sem tudtak eddig boldogulni. Noha a csatornavizek tisztítására nézve eddig több mint 70 eljárást szabadalmaztattak, egy sincs közöttük, mely eme feladatot elfogadható módon megoldotta volna.

A tudomány és a technika mai állása szerint háromféle célhoz vezetett eljárást ösmerünk a szerves és rothadó anyagú szennyvizek tisztítására, illetőleg azok fehérje, szénhidrát és zsírtartalmának ártalmatlanná tételére, ú. m. 1. a talajszűrést, 2 a biológiai tisztítást és 3. a tavakban való öntisztulást.

Lényeg szerint mind a három biológiai alapon nyugvó

tisztítás, a mennyiben mindegyiknél alsóbb vagy felsőbb rendű szervezetek közvetítik a szennyek bomlásztását, illetve ártalmatlanná tételét. A talajszűrés alkalmazását erősen korlátozza térszükséglete, minélfogva csak kivételes esetekben használható. Már a cseppegő testeket át való szűrés, vagyis a szorosan vett biológiai tisztítás könnyebben alkalmazható, a miért mindinkább terjed. Gyakorlati szempontból legnagyobb figyelmet a tavakban való öntisztulás érdemli, egyrészt olcsósága, könnyű és felette sikeres alkalmazhatósága miatt, de meg azért is, mert a termelhető halhús révén még hasznot is biztosít.

Ma már számos példa igazolja, mily nagy természetes tisztítóereje van az egyszerű pontyos tónak. Értelhetővé teszi ezt a parányi alsóbb- és felsőbbrendű állatkáknak ama sokasága, melyek az ilyen halastóban élnek s a melyek köztudomás szerint ugyancsak nagyban tevékenykednek a tóba kerülő szennyek bomlásztásában és felélésében. Hiszen általánosan tudott dolog, hogy a községi tavak nagy halhústermőképessége éppen a most említett körülményben leli magyarázatát.

A tudomány azt is felderítette, hogy a vizek öntisztítóereje annál nagyobb, minél lomhább folyásúak, s így legnagyobb a könnyen és jól átmelegedő pontyos tavaké. Számszerűleg ebbeli képességüket bizonyos fokig haltermőképességükkel lehetne kifejezni. Az sem vitás többé, hogy a vizek öntisztító ereje jóval nagyobb mint a talajé s ezt többszörösen felülmulja. *Hofer* müncheni biológiai tanár írja, hogy kísérletei szerint $\frac{1}{5}$ ha. kiterjedésű halastó 300 ember szennyvizének tisztítását éveken át legcsekélyebb kifogás nélkül teljesítette, s soha egy percze sem mutatkozott a rothadás jele. Ezzel szemben 100–200 ember szennyvizének tisztogatásához 1 ha. kiterjedésű öntözött terület volt szükséges. Ezen adatokból az következik tehát, hogy a pontyos tó szűrőképessége 10–15-ször akkora, mint ugyanolyan nagyságú szűrőtálajé.

Nyilvánvaló ezekből, hogy a halastavaknak igen nagy szerepük van a szennyvíztisztításnál s a vizek tisztántartása érdekében minél kiterjedtebb mértékben alkalmazandók. Különösen olyan vidéken, a hol a terület könnyebben megszerezhető és tóvá alakítható, kórházak, tébolydák, laktanyák s egyéb ehhez hasonló szerves anyagokkal terhes szennyvizeket termelő telepek szennyvizének tisztítására felette alkalmas az ilyen eljárás. Mint jeleztük, ily módon nem csak a szennyezés ártalmaitól bírnak szabadulni, hanem a termelhető halhús értékében úgy a befektetés, mint a fenntartás költségei is visszatérülnek.

Az itt érintett körülmények magyarázzák meg a szennyvíztisztítási kérdésekben a biológus közreműködésének szükségességét. Viszont teljesen bizonyosnak látszik az is, hogy általuk nagyobb eredményt várhatunk, mint a minőt a múltban a kémiai módszerek mellett elérni sikerült.

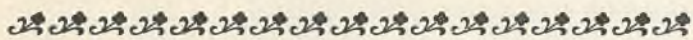
A bajor vízjogi törvény nem érte be azzal, hogy a szennyvíztisztítás kérdésben új csapást állapított meg, hanem a vizek állandó felügyeletéről is gondoskodott, hogy szakszerű ellenőrzéssel biztosítsa a vizek tisztántartása érdekében hatóságilag megszabott szabványoknak végrehajtását. Nevezetesen az ország 8 kerületében egy-egy biológiai és kémiai ösmeretekben jártas ellenőrző szakkozéget alkalmazott, a kik a kövizeket állandóan felügyelni tartoznak. Míg Poroszországban orvosok vannak eme feladattal megbízva, a bajorok ezen nem orvosi kérdést illetékesebb szakközégeknek ruházták.

Tévednénk azonban, ha a bajor kormánynak a köz-

vizek tisztántartására vonatkozó intézkedéseit kizárólag a halászat érdekében történőknek tekintenők. Sőt inkább, a kormány a vízjogi törvény célját tartva szem előtt, a vizek tisztántartását legelső sorban azért szorgalmazza, mert maga az ipar sem nélkülözheti a tiszta vizeket, nem is szólva a közegészség és állattenyésztés érdekeiről, a melyek szintén nagyban követelik a vizeknek természetes állapotukban való fenntartását. De természetesen hasznát látja a halászat is, úgymint mindenféle fajtája ama közhasználatnak, melyek a vizet első sorban avatták közvagyonná.

Ha a bajor és hazai állapotunk közt párhuzamot vonunk, hamarosan kitetszik, hogy a bajorok által követett irány nagyban és egészben nálunk is föltalálható a vízhasználatok engedélyezése terén. Tiltva van a vizeket szennyezni s az idevágó használatok mindenkör hatósági engedelemtől függenek. Szervezve vannak azon állami szakhivatalok is, a melyek a fennforgó különböző érdekek szempontjából meghallgatandók. S ha törvényünknek vannak is fogyatékosai a bajor vízjoggal szemben, a végrehajtásnál a hatóság intézkedéseivel sokban pótolhatja a jelzett hiányokat. Két dologban azonban felette elmaradtunk a bajorok mögött. Ezek egyike abban áll, hogy a vizek tisztántartására nézve tett intézkedéseket nálunk senki sem ellenőrzi s csakis konkrét panaszok esetén vesz arról a hatóság tudomást. Még sajnálatosabb pedig az, hogy elenyésző csekély számú kivételektől eltekintve, iparosaink nem tudnak és nem is akarnak méltányosak lenni mások vízhasználatával szemben. Szomorú, de való, hogy ott, a hol hatósági kényszer folytán tényleg berendezkedtek a szennyvíztisztításra, valósággal virtust csinálnak a tisztítási eljárás kijátszásából, mert a kiróható büntetés mértékéhez képest még mindig haszonnal jár az, ha a szennyvizet nem tisztítják. Az ilyen önzéssel szemben sokkal erélyesebb eljárásra van szükség, mint a minőt a mi vízjogunk megenged.

Observer.

A halak viselkedése télszakában.

— Irta: Gy. Gy. —

A halak világában akárhány halnem a népszerűbbek közül legfőként a pontyféle, összes atyafiságával együtt, tél folyamán aránylag rendkívül csekély táplálékot vesz magához; tél szakában legtöbbje, úgyszólván mozdulatlanul marad a vizek egy-egy biztosabb helyén, a nélkül, hogy tápszerfelére ügyet vetne. A hol esetleg rezervációs területen egy ilyen időszakban őket valami nyugtalanítja, riadtan menekülnek, több biztonságot nyújtó vízrétegek felé. Ott aztán, a hol tél szakában teljesen zavartalan nyugalmat élvezhetnek, időnként némi csekély táplálékot nem egyszer mégis felvesznek; ám általában azt tartják, hogy szervezetüknek ez a csekély mennyiségű táplálékanyag is inkább csak hátrányára, semmint javára szolgálna.

Már a horgászás tapasztalatai révén is közismeretes, hogy a tápfelvétel tél szakában több halmennél úgyszólván teljesen szünetel. Viszont aztán a természet előrelátó gondoskodásából közvetlenül épen a téli szünetet megelőző időszakban annál bőségesebb a halak tápfelvétele, hogy így huzamosb időn át eltartó téli évszak alatt elegendő erőkészlet fölött rendelkezeshessék, a táplálkozásában majdan korlátozott halobjektum. Ez a szünetelés a táplálkozásban azért nem minden esz-

tendőben egyenlő tartalmú, hanem hol rövidebb-, hol pedig hosszabb időre szabott, a szerint, hogy minő szigorral szokott a tél a mérsékelt és a hidegebb égövek alatt fellépni. A tél szigora aztán kétségtelen befolyást gyakorol a klíma, a vizek hőmérséklete s a légmérséklet útján a halak világának téli viselkedésére és berendezkedésére is egyaránt. Maguk az egyes halspecziések is aztán ebbeli magatartásukban a tél viszontagságaival szemben nem egyenlő szünetek kíséretében védekeznek; így nevezetesen: egyik-másik sokkalta hamarabb, míg másikkuk megint sokkalta későbbi időpontban kezdi meg ebbeli védekezését. Az e téren végzett megfigyelések, azért mégis csak hézagosak, épen mert a vizeket tél szakában ott, a hol a hal felére külön berendezkedésre utalt, többé-kevésbé erős jégpáncél borítja. A mi megfigyelés e tekintetben pozitív eredményként itt-ott rendelkezünkre áll, az úgyszólván kizárólag a horgászás művelete közben szerzett és egybe foglalt tapasztalatokban összpontosítható. Ezek a tapasztalatok és észleletek is sokban hiányosak, ám azért némi tért nyitottak eddig is az ebbeli tünetek megfigyelése útján több olyan biológiai jelenség tisztázásához, a mely fölött az ichtologia régebben észrevétlenül tért napirendre.

Halfajtánk egyike-másika, ha késő ős bekövetkeztével a zord időny már küszöbön áll, még mindig vesz tápszerfelét magához s ezt a vizek mélyebb részeiben rendszerint éj idején cselekszi, akkor amidőn a horgászok zaklatásai elől magát biztonságban érezheti. A halak ha ilyenkor napközben a part közelébe is kerülnek, a horogcsali után alig kapdosnak többé; ebből aztán a horgászat azt a következtetést vonta nem egy helyen, hogy a hal nem pedzi a horgot, egyszerűen azért, mert nincs szüksége többé eledelre, hiszen itt a tél! Ez a következtetés bizonyára helytelen és nem egy tévhit terjesztőjévé vált. Az, hogy a horgászás sportját a tél megjöttére beállítottuk, még nem jelenti azt, hogy halfajtánk most már mindennemű eledelszerzéstől tartózkodnak. A horgászás téli szünetelése s a halak téli táplálkozásának korlátozottsága között ilyes oksági összeköttetést keresni bizonyára tévedés volna. A hal a zord idő beálltára a sekélyebb vízből egyszerűen a mélyebb s több biztonságot nyújtó vízrétegek felé vonul téli tanyahelyére, a hol aztán a hideg mellett egyben a halászhaló s a horog veszedelme sem fenyegeti őt annyira, mint partközelségben. Folyóvizeknél a meder középső folyása különösen ott, a hol szigetek, gátak stb. a vizek gyors folyásának akadályt szabnak, föltötte előnyös téli tartózkodó helyekként kínálkoznak számukra.

A horgászat egyik-másik idevágó megfigyelésére kissé részletesebben is rátérhetünk.

A horogcsali körül tanúsított viselkedésében talán a legszeszélyesebb honi halfajtaként szerepel a fogas. Megfigyelések igazolják, hogy tartós hideg téli napokat közbeesően követő enyhébb napokban feleszámú fogas kerül horogra; ellenben ha az állandóan fagyos, zord időjárás szüneteket fel nem mutat s a tél szigora egyfolytában, tél elejétől tavasz kezdetéig eljart, a horgászó hasztalan lesi fogását, a melyből pedig előző tél egyik-másik télderéki enyhe napján jókora példányokat is tudott zsákmányul ejteni. Kedvező jelnek tekint a horgászó, ha hideg, keleti széláramos napokon, a fogas a mederaljra vetett csalétekkel úgyszólván el-eljárszadozik, persze a nélkül, hogy bevenné; úgy látszik, csak gusztusa támad, mondhatnók ilyenkor. Az étvágy előjelei tehát jelentkezni kezdenek nála. Ha

aztán kedvező széljáratok mellett, bárcsak pár napra is, enyhébb idő áll be tél derekán, akárhányszor mégis csak belekap a csalétekbe.

A fogasnak az orosz vizekben élő varietása így legkivált a Volga süllője, a magyarországi fogas rokonságnál határozottan edzettebb természetű hal, a mennyiben a Volga vidék zord teleivel bátran dacol s néha úgyszólván még tél derekáig is örömet reagál a horogcsalira. Viszont állóvizekben, a fogasfélénél azt észlelték, hogy a csalit a jégpáncél alatt is pedzi. Horgászásra éj idején is kivonulók állítják, hogy a jégpáncéltól lefelé még 5 méter mélységben is tartózkodó fogas kerül néha tél szakában is horogra. A hol a medenczékét tél szakában aránylag magasabb hőfokú vizek táplálják, ott a halak, az amúgy sem túlalacsony hőfokot felmutatni képes jég alatti vizekben, kétségtelenül tél szakában is reagálnak a csalira. Másként áll a dolog a folyóvizeket otthonául valló fogasnál. Nagyobb hidegek esetén ugyanis akárhány folyóvíz hőmérséklete hazánkban is leszáll a fagypontra s azokban a jég nem egy helyet a már a mederaljban is szilárd alapot vet magának. Ilyen helyeken szó sem lehet arról, hogy ott a fogas táplálékot avagy éppen csalétket vegyen magához.

A fogas nem egyszer nyár szakában is változtat szokott tartózkodási körein, így nevezetesen akkor, a midőn nyár végén vagy őszelejen, szembeötlően alacsony vízállások mellett, egyes részekbe, a hol eddig tartózkodott tulságos sok világosság hatol a mélybe. Az ilyen fény bántólag hat az érzékeny fogásra, úgy hogy beljebb vonul aztán az olyan vízrésekbe, a hol vizeken átsűrődő fény megszokott normális világosságot áraszt csupán maga körül.

Alacsony vízállások, esőszegény őszi és téli szakában eléggé gyakoriak hazánkban is, ha már most tél elejére, a nélkül, hogy a fagy és a jég bekövetkezne, a fogas nem jelentkezik többé a horgászók szokott tanyahelyei közelében, hanem beljebb vonul, a biztosabb, mélyebb vizek felé, szükségkép ebből nem következik az, hogy a fogas immár teljesen beszűntette a táplálékfelvételt, hogy immár berendezkedjen télire. Hivatkozunk konkrét példára is. A Morva folyó alsó részén s annak torkolatától lefelé a Dunán horgászással foglalkozók ismételtén észlelték azt, hogy a fogashorgászatot a zord évszak közeledtére, objektumok hiányában a Dunában már régen be kellett szüntetni, míg a Morva vízében horgászók még jóval később is foghattak fogast a Morvából. A dolog magyarázata egyszerűen a következő: Esőtlen őszi és télelőben a Duna vize fölötté alacsony vízállás mellett, kivált a sekélyebb partmeder táján, kristálytisza, átlátszó; az ilyen víz a fogas létfeltételeinek nincs így a parttól beljebb eső olyan vízrétegekbe húzódik, a melyek legalább is 10 méternyi mélység mellett jobban megfelelnek követelményeinek. Mivel a horogszerkezetekkel ilyen helyeken meg sem próbálkozhatunk, föl kellett tételni, hogy a fogasok már téli tartózkodásuk helyeire vonultak.

Ugyanabban az időpontban, a mikor a Duna mentén ezeket a megfigyeléseket tették, a gyorsfolyású Morva vize korántsem volt oly átlátszó tiszta, mint a Dunáé; kivált a Morva torkolatvidék partmenti-vízmosásai közt a mélyebb részeken még a tél előhataldával is, a horgászók öröme mindenkor akadt a mélyebb vizek sötétjében horogra kerülő fogas; még pedig rendszerint olyan napokon, a melyek kevesebb verőfény mellett a vizek fogas látogatotta mélységeit

megfelelő homályban hagyták. A morvamenti halászok állítása szerint a késő őszi és télelő esőzések szakában, ködös, nedves napokon, mindenkor több hal került itt horogra, mint az év bármely egyéb szakában.

A táplálékfelvétel szüksége vizeink halai közül a márnát sem bántja éppen tél szakában. Rendszerint már csak jócskán az előrehaladt tavaszban kezd megint rendszeresebben táplálkozni, hogy ugyancsak még a tavasz folyamán megint a bőjtölésre adja magát akkor, amidőn az ívás ideje bekövetkezik; táplálék igénye ilyenkor tehát a minimálisra száll, hogy aztán az ívás befejeztével annál falánkabb étvágygyal lásson eledelszerzése után. Mire a hóolvadások lezajlásával, a vizek is tisztulnak és hőfokuk tetemes emelkedést mutat, a márna falánksága is tetőfokát éri. Ez a mohó étvágy nála aztán alig csökken a melegebb évszak folyamán; legfeljebb ha nyár szakában, időnkint abnormisan hideg napok és hideg esőzések jelentkeznek, mint éppen az elmúlt 1908. év folyamán hazánk szerte több helyütt, alkalmazkodik a márna is az időjárás szélsőségeihez annyiban, hogy falánksága legalább átmenetileg addig, amíg a hidegebb, rossz időjárás tart, majdnem az étvágytalanságig alászáll; a kitartó horgászóknak bizonyára nem éppen a legnagyobb öröme!

Rövid tartamú, de bőséges csapadékot adó nyári zivatarok, a melyek a vizeket csak felzavarják anélkül, hogy azok hőmérsékletén lényegeset változtatnának, a márna jó átvágyát nyaranta alig befolyásolják: ellenkezőleg, a zivatarok által felkorbácsolt zavarosabb vizekben a márna a fáradhatatlansággal határos kivitartással lát eledelszerzés után; minél magasabb az ilyen vizek hőfoka annál fokozottabb tevékenységgel keresi a márna is táplálékát.

A márna fejlődésénél a júniustól szeptemberig terjedő nyári évszak kétségtelenül jelentős szerepet visz; az objektum fokozatos gyarapodásával kétségtelenül lépést tart ilyenkor az eledelfogyasztás fokozódó aránya is. Ez a gyarapodás bőséges táplálkozás mellett aztán alig mutat csökkenést, még az október, sőt a november hónapokban sem olyankor, ha e hónapok össze oly kellemes enyhe, a milyennek az Magyarország szerte általában jelentkezni szokott. Évek hosszú sora óta, éppen a lefolyt 1908. év október és november hónapja tett ebben is kivételt, a mennyiben a telet, teljes szigorával már október második felében ránk zúdította.

A márna a víznek azt a fokozatos lehülését, a mit augusztus végétől kezdve december elejéig hazánk vizeiben konstatálhatunk, ha az a lehülés átmeneteiben nem mutat lényegesebb eltéréseket, minden káros utóhatás nélkül, pompás kondícióban tudja elviselni. Értethető tehát, hogy ismételtén tapasztalt esetekben a márna a legkésőbb őszi olyan időpontjaiban is, a midőn a vizek hőmérséklete a kora reggeli órákban a fagypontra alászállott, vígan kapott még a horog után.

A márna téli pihenésének szaka a zord évszak beálltával aztán általában december végétől márczius második feléig eltart, persze pár heti eltéréssel mindenkor ahhoz szabottan, hogy milyen hosszú s milyen zordon a tél. Fölötte enyhe telek idején tudurk rá esetet csupán, hogy a márna a télen adott csalétekre is reagált.

Régibb időben, a midőn még a horgászás sportja, eszközeiben kezdetleges volt, a márnahalászat idénye Középeurópa szerte rendszerint október első felében záródott. Ma, a finomabb mívű horogszerszerek mellett s általában a horgászat technikájának tökéletesbedésével, a márnahorgászat sportja mindenkor kiterjeszkedik december havára is.

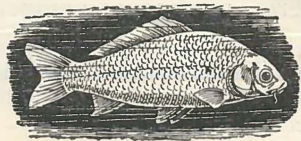
A ponty, a kárász, a czompó, ha enyhe tavaszunk van, áprilistól októberig, alig pár heti ingadozással, gyönyörködte a horgászva sportolókat. Altalában a pontyfélék, a Cyprinidák azért hazánkszerte a legedzettebbek a tél veszedelmeivel szemben; közöttük is legedzettebb a durbincs, a melyet a legdermesztőbb hideg, metsző szelek, sőt fagy pontos víz sem képes attól visszatartani, hogy mohó falánksággal ne kapkodjon a csalétek után, ugyancsak mélyen, még az idénybe nyúló tél szakában is.

A ragadozó halakról is röviden meg kell itt emlékezni, így nevezetesen legalább hazánkszerte két legnépszerűbb specziesünkről, ú. m. a harcsáról és a csukáról.

Az élelemkeresés messzemenő gondjaival a harcsa szemmel láthatóan csak a melegebb évszak hónapjaiban törődik. Érzékenysége a hideggel szemben sokkalta nagyobb fokú, mint a fogasé vagy süllőé. Vakmerő rablóhalunk, a csuka, kiméleti időszakot bizony nem igen gyakorolgat a tél zord szakában sem; legfeljebb csak veszedelmesebb jégzajlások esetén szokta garázdaságai rendes színterét valamivel nyugodalmasabbakkal fölcserélni; már a mennyiben nem álló vizekről van szó, a hol az ilyes veszedelmek kevesebb bajt okoznak neki. Nagyobb folyóvizek csukái tél beálltára a nyugodalmasabb, mélyebben fekvő vízrétegekbe vonulnak s így a horgász könnyen föltételezheti azt, hogy a csuka téli szállásra vonult s így csalétekre nem reflektál. Persze hogy nem, miután a mélyebb vizekben bőségesen elláthatja magát a szükségességekkel tél szakában is, a nélkül, hogy a horgászok gonosz célzatú csalijára rászorulna!

Legfalánkbab a csuka nyár derekán, a mikor falánksága aztán állandó is marad úgyszólván az őszi napok véglejártáig. Nyárszaki falánksága azért korántsem jelenti azt, hogy minden csalétket a horgászok örömeire most már bekapkod! Ellenkezőleg. Nyár szakának bőséges tápszerféléi mellett ügyet se vet a csalétekfélére akkor, amidőn kénye-kedve szerint válogathat az enyhe vizek változatosan dús mindenféle csemegéje között. Előnyösebb a horgászó helyzete a csukával szemben ős szakában akkor, amidőn a fiatalabb csukaivadék huzamosabb időn át egy-egy helyre verődik, sűrű rajban egymás mellé tömörül, avagy hirtelen beálló zord napokon megeléző rejtekhelyeket keres magának. Ilyenkor nyugtalanabb, gyakorta változtatja helyét, s így hamarabb fog horogra akadni. A nem eléggé élesen megfigyelő horgászó akárhányszor azt hiszi ilyenkor, hogy a csuka azért kapkod ős szakában a kivetett horog után, mert legfalánkbab ilyenkor.

Kétségtelen, hogy minden halfajunknak meg van a maga idénye, a melyikben táplálkozása elérni a maga maximumát s utóbb minimumát; hogy aztán e két idény között s azután az egyes idények folyamán is akad egy-egy olyan időszak, a midőn, a hol táplálkozási szükséglete csökkenést mutat, az is beigazolható; mégis akárhány eset van, a midőn az időjárás változásaiból levezetett magyarázatunk itt sem lesz kielégítő jelöl annak, hogy a szeszélyesség kiszámíthatatlan esélyeitől a halak világa sem mentesített, a minek végeredményében bizonyára a horgászva sportolók gárdája szokott legkevésbé örülni.

Egy kis halászati etnográfia.

A horgászásnak ismerjük minden csinját-binját, ép úgy tájékozva vagyunk a hálóval való halászás különböző módjairól is. Sőt bizonyosan akadnak, a kik szigonnyal is ejtettek zsákmányul halat. De azért még mindig vannak a halfogásnak exotikus módjai, melyekről aligha hallott a sportkedvelő vagy a halász.

Ki gondolná például, hogy a kaliforniai parton lóhátról is halásznak. Sokszor a hullámtörőknél rengeteg számban verődnek össze a tintahalak. Mihelyt ennek híret viszik a városba, mindenki, a ki csak lovat keríthet maga alá, kinyargal a partra, hat láb hosszú bambuszrudal fegyverkezve, a melynek végére erős acéllhorog van erősítve. Belegázolnak a hullámokba s éles acélljukat a lubiczkoló, kocsonyaszerű teremtesekbe merítve, egyenként húzzák őket partra s ott hagyják száradni. Az állatok párját aztán ötven-hatvan krajczárért bocsátják árúba. Húsok jó csalétek, hosszú, opálszínű, farkuk hegyétől nyakukig terjedő csontjuk pedig kereskedelmi czikk, sőt szemeik is, melyek kiszárítva nagyocská gyöngyökhöz hasonlítanak, a ritkasággyűjtők közt kereslet tárgyai.

A kozákok is lóháton szoktak tokra halászni. Ha a tél fagy pánccélkéregbe vonja a víz felületét, akkor a kozákok egyik parttól a másikig léket ütnek a jégen oly ponton, hol az áram erős s aztán nehéz hálót feszítenek ki a folyón keresztül. Ponnyajakon üetve sokszor négy-öt mérföldnyire fellovagolnak a parton. Itt aztán megfordulnak s hosszú sort képezve a jéggel bevont folyó szélességében örült galoppban vágatnak alá, miközben a vaspatkók szikrákat hánynak a keményre fagyott vízfelületen. A halak megriadva a nem ismert zajtól, vadul igyekeznek menekülni s eközben százanként keverednek bele a kifeszített hálóba.

A hajtóhalászatnak egy más módja dívik a Csendes-tenger egyik apró szigetén, Tetuilán. Az év bizonyos szakában nagy halrajok mutatkoznak a partmelléki sekély vizekben. A mint ezt észreveszik, egy gongot kongatnak meg a faluban s az emberek seregestől tódulnak ennek hallatára a partra egy-egy kókuszpálmaággal fegyverezve. Kezökben a pálmaággal a vízbe vetik magokat s kiúsznak bizonyos távolsáig a tengerre. Akkor megfordulnak s szoros félkört képeznek, mialatt mindegyikök merőlegesen tartja pálmaágát le a vízbe. A vezér jelt ad, mire mindannyian lassan úszva, de teljes rendben a part felé húzódnak, maguk előtt hajtva az egész halsereget. Egyszerre az ugráló ezüstös haltömeg a sekély vízben feneket ér, mire a bennszülöttek megtörik a sort, előre kúsznak s a halakat a partra dobálják ki. Természetesen ezen primitív halászati módnál sok hal megmenekül, de mégis eleget fognak arra, hogy dús lakomát csapjanak. A halat forró parázson megsütik s banánnal és kókuszdiótejjel élvezik.

Az annamiak is megvetik a hálót és a horgot s íjjakkal, nyilakkal mennek a halra. Sang-hai vagy a Vörös folyó tiszta vizében a hal jelentékeny mélységben látható s a bennszülöttek íjjal és hosszú hegyes nyilvesszőkkel felfegyverkezve csónakjuk orrán állanak s meglepő biztossággal lödözik le a halakat egyenként.

De nemcsak az annamiak, az irek is gyakran puskázák a nagy halat, a mint felszínre kerülnek s a Csendes-tenger partja nagy félszegűsójának is rendesen pisztolyövéssel oltják ki szívós életét. Ezek a monstrumok, melyek gyakoriak a Lan Inan de Fricszoros táján, gyakran ezer font súlyuak s valószínűleg a legnagyobb hal-

fajt képezik, melyet horoggal és hálóval fognak. De éppen nagyságuk miatt veszedelmes őket a csónakra vonni, míg csak élet van bennök, azért pisztolyal lövik főbe előbb, mielőtt a hajóra helyeznék.

Dél-Floridában, a Harris-tó nádasaiban közönséges sport számba megy pisztolyokkal lőni nagy sügért, mely hal olt húzza meg magát, a midőn télen át a tó vize sülyedni kezd, s mikor a morotva kiszárad, vagyis elpusztulna.

Minden floridai tónak rettegett ellensége a csukának egy fogyasztásra alkalmatlan válfaja, mely roppantul pusztítja a fekete sügért, s néha hat láb hosszúra is megnő. Ezeket szintén különös módon fogják. Néhány száraz tökre rövid zsinégeket erősítenek, végükön horoggal s mindegyik horogra nyers húst húznak. A tőköket a parttól kevés távolságra úsztatják a vízen. Az őrködő halász arról veszi észre a halat, hogy a tők gyorsan megindul a tó színén, le-lebukva és megint felbukkanva. Keményen kell utána evezni, hogy utólérjék s ugyancsak fürgének kell lenni, hogy megragadják az úszó tőköt. Akkor aztán a hosszú orrmányú, tátogó szőrnyeteget felhúzzák, erős ütést mérnek fejére s a vízbe dobják, hogy saját fajtájának táplálékául szolgáljon.

Ezt és más halakat Florida folyóiban és tavaiban „gig“-gel is szokták fogni. A gig egyszerű háromágú szigony és éjjelenként használják. Egy vasserpenyőt alkalmaznak a hajó orrán s megtöltik szurkos fenyőtuskókkal, melyek felgyujtva élénk lobot vetnek. Egy ember a hajó faránál evez, a másik a hajó orránál áll kezében a szigonynyal s figyel a mély, de átlátszó vizet. Ha egy halat pillant meg, keményen és biztosan kell sujtania. De mindenekelőtt számolnia kell a fénytöréssel. A kezdő igen könnyen elhibázza a csapást.

Osmatica partjain a vörös hal a legközönségesebb és legkedveltebb hal. Horoggal és hálóval egyaránt lehet fogni. De van egy oly módja is halászatának, a mely a hihetelenségig különös. A bennszülöttek nem visznek magukkal halászszeres számot, hanem csak egy nagy furkósbotot. Ha megpillantják a halat csapatosan jönni, elbocsátják az evezőlapátot s elkezdenek erősen paskolni a bottal a hajó oldalán. A levegő azonnal megtelik ugránczó halakkal, s közülök sok a hajófenékre hull. Mire a csapat elvonul, egész tömeg szép hal fekszik a hajóban.

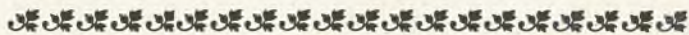
Tudjuk, hogy az orvhalászok sokszor egy egész tóból kiirtják a lazacot dinamittal. Ám a módot Uj-Kaledonia francia sziget partjain is sűrűn alkalmazzák. Egy dinamittöltényt dobnak a halak közé s a mikor a robbanás okozta hullámhegy elsimul a víz mintha be volna hintve a halállal vívódó halakkal főleg a makréla egy nemével, melyek sulya 2—6 fontig változik. A bennszülöttek erre kiugrálának csónakjukból s összeszedik a zsákmányt. Nem szabad időt vesztegetniök, mert különben a czápa aratja le a hasznót.

Sokszor azonban a dinamit annyira közel a csónakhoz robban fel, hogy azt megrongálja, sőt szét is veti. Majdnem ennek lett áldozatára Amerikában a Stanford-egyetem két tanulója, akik a Panama-öbölbe San Miguel szigetére mentek ritka halakat gyűjteni. Az első robbantás sikerrel járt, egész sereg érdekes példányt ejtettek zsákmányul, kisebbet, nagyobbat, a második azonban szétrepesztette a csónakot, úgy hogy alig volt idejük a sekély vízbe menekülni, mielőtt még csónakjuk elsülyedt volna.

Még különösebb kalandja volt egy ausztráliai ifjakkól

álló, szintén dinamittal halászó társaságnak. A dinamitot egy palaczkba helyezték el s úgy dobták a vízbe. A társaság egyik tagja azonban magával vitte jól betanított vizsláját is, a mely mihelyt megpillantotta a vízbe dobott palaczkot, azonnal utána vetette magát, hogy visszahozza. Hiába szóltak rá, hogy álljon meg, a kutya nem értette a szót s csakhamar visszatért, szájában a füstölő bombával. A fiatal emberek szaladtak a hogy tudták, a kutya azonban utánuk, már csak húsz méternyire volt tőlük, mikor a robbanás megtörtént. Kettőt a társaság tagjai közül a földre sujtott a robbanás, bár szerencsére nem sérültek meg komolyan, a szegény állatot azonban teljesen szétépte. V. S.

(Folytatjuk.)

A Ferencz-csatorna halászati viszonyai.

Hajózható folyóink mellett tudvalevőleg a Ferencz-csatorna hazánk egyik mesterséges hajóújtját képviseli. Fogalma alá nem egy, de három, különböző időben létesült csatorna, tehát csatorna-hálózat tartozik, a melyek együttvéve 236¹/₂ kilométer hosszúságban 2571 kat. holdnyi halasvizet alkotnak.

Rendeltetésénél fogva a Dunát a Tiszával köti össze, de úgy, hogy a torkolatoknál, valamint közben is, a hajózás igényeinek megfelelőleg ú. n. kamarás zsilipek vannak építve, a melyek a csatornát a nevezett folyóktól mintegy elkülönítik, de szakaszokra is osztják, minél fogva alapján körülzárt víznek tekinthető.

A mi a jogviszonyokat illeti, kiemelendő, hogy bár a meder a Ferencz-csatorna r.-társulat tulajdona, a halászati jogosultság 10 birtokos közt oszlik meg, u. m.:

1. a baja-bezdáni ú. n. *tápcsatornának* 44¹/₂ k:m. hosszú 707 hold kat. kiterjedésű vonalán, a Ferencz-csatorna részv.-társulaté 398¹/₂ holdon, a pécsi püspökségé 139 holdon, Frigyes kir. hercege 116 holdon, a m. kir. erdő-kincstáré 25 holdon, a Báthmonostori úrbéreseké 28 holdon.

2. a kissztapár-ujvidéki *Ferencz-József-csatornán* 68 km. hosszban elnyúló 241¹/₂ holdon kizárólag a Ferencz-csatorna részvénytársulaté.

3. A *Ferencz- v. ó-csatornán* pedig a következőkép oszlik meg a halászati jogosultság:

A Ferencz-csatorna r.-társulatot illeti a Ferencz József zsiliptől a szenttamási határig terjedő vonalrész 489 holdon és az új ág 30 holdja. Ebbe a szakaszba esik Zombor város 97 holdja. Ugyanezen vonal alsó részén Szenttamás községé 221 hold, Turja községé 118 hold, a magy kir. kincstáré 104 hold és Bács-Földvár községé 444 hold. Végül megemlítendő az apatini magy. kir. erdőhivatal által kezelt, tehát ugyan-csak a kincstárnak a bezdáni határban a csatornával összefüggő 118 hold kiterjedésű mellékvizei, minek betudásával az ó-csatorna 1503 k. hold vízterületet foglal magában.

Haltermóképesség szempontjából a Ferencz-csatorna-hálózat nem nagy értékű, kiváltképpen áll ez annak ásott részeire, tehát a kissztapár-ujvidéki Ferencz-József-csatornára és a kissztapár verbászi vonalra. Jobb a bezdán-zombori vonalszakasz, úgyszintén a baja-bezdáni tápcsatorna. Legértékesebbek azonban a csatornának ama szakaszai, melyek a természetes medret, ú. n. Barát képezik, tehát az Ó-Verbásztól a bácsföldvári zsilipig terjedő, 39 km. hosszú, mintegy 1022 holdnyi része.

A csatorna halászatának értékét, vagy a mi ezzel egy értelmű, haltermőképességét élénken illusztrálják az egyes szakaszokon tapasztalható évibérek.

Míg az új csatorna és az ó csatorna területei után a Ferencz-csatorna társulat holdanként 6 K 60 fillér bért kap, addig a tápcsatornára már 9 K 06 f.-t. Szenttamás községe 27 K 36 f., Turja községe 25 K 86 f. holdankénti bért kap. A m. kir. kincstár nádalji birtokáért 10 K 21 f. és Bácsföldvár községe 15 K 25 f.-t élvez.

Ezt a nagy aránytalanságot a csatorna helyzeti viszonyai teszik érthetővé. Tudnunk kell nevezetesen, hogy a Ferencz-József-csatorna egészen, az ó csatorna pedig a monostori zombori határtól az ó-verbászi határig mesterségesen lett ásva, szabványos és egész hosszában egyazon szelvény szerint.

E vonatrészekon hiába keresünk szélvizet, kiöntéses helyeket, hol a ponty és társai ívhatnának és jól táplálkozhatnának. Ehhez járul a vontatógőzösök romboló munkája, a melyek kivált tavaszszal élénk közlekedés mellett, olyankor, a mikor a megrakott gabonahajókat vontatják, oly hullámverést okoznak a szűk ásott mederben, melyek a netán lerakott ikrát a víz fenekére sodorják és ott a felvert iszap által eltemetve biztos megsemmisülésnek teszik prédájává.

De van még egy nevezetes ok, a melyik itt figyelembe veendő. Attól fogva, a mikor vidékünkön a kukoriczát már elvetették, tehát májusban, a csatorna menti fanyák lakossága, a halért élő-haló népség, későn-korán a csatorna partján lebzsel, szigonynyal lesve a fűdésre készülő halat.

Kapzsiság és szenvedély apáról fiúra szállva, oly mértékben van kifejlődve, hogy azzal szemben bajos örzéssel boldogulni. De a felügyelet különben is nehéz, sőt úgyszólván lehetetlen, mert mire az őr csak látásválba is ér a szigony már el van dugva, az orvhalász pedig elpárolog. Ha pedig a csatorna másik partján van, úgy szépen tovább dolgozik, mit sem törődve az őr tiltakozásával és káromkodásával, tudva azt, hogy ügyse ismeri, utól meg nem érheti.

De még a jogosított halászbérlők nagyobb részénél sem látjuk a halóvást kellően érvényesítve. Szabadon halásznak a tilalmi időben, és irgalom nélkül fogják a mértéken alóli halat; derűre-borúra szigonyoznak.

Ha a halőr kérdőre vonja őket a szigonyok irányában, azt hazudják, hogy a szigonyt találták.

Kétségtelenül mindenütt nehéz 473 km. vonalon az orvhalászatot csak némileg is korlátozni, de különösen nehéz feladat ez itt, ahol vatósággal a nép vérében van a halat semminek és senkiének tartani. Mindamellet el kell ösmerni, hogy újabb időben ezirányban is már tapasztalható némi javulás, kivált a mióta a hatóság is szigorúbban kezeli az orvhalászokkal szemben a törvény büntető határozatait.

A bérlők között dicséretes kivételt képez a Ferencz-csatorna halászati bérlőtársaság, mely a Ferencz-csatorna r.-társulatnak az ó- és újcsatornai, továbbá Zombor város területeit bírja 15 évre bérbe. Nemcsak a törvény által előírt szabályok érvényesüléséről gondoskodik, de rendszeresen évről-évre halasít is. A társaság Szivác községtől nedves legelőt bérelt, s azon 20.000 K-t meghaladó költséggel 93 holdnyi tógazdaságot rendezett be. Ezenfelül Verbászon mintegy 2¹/₂ holdon süllőikratermelő telepet és 9 holdon nyujtótavat létesített a melyek mind a Ferencz-csatornából lesznek vízzel táplálva. A sok millió süllőikrát eladják, legnagyobb részét az orsz. halászati felügyelőség veszi át közvizek népesítésére, míg a tógazdaság anyagának egy részét, mint piaci árút értékesítik, a másik részét pedig a bérelt vizek halasítására fordítják.

A ferencz-csatornai halászati érdekelteket annak idején, hivatalból kezdeményezett eljárásra társulattá szervezték, mely a „Ferencz-csatornai érdekeltek halászati társulata” cím alatt 1896-ban kezdte meg működését. Kezdetben egészen 1905. évig, csupán arra szorítkozott a társulat, hogy az államtól kapott halanyaggal halasítson és halőrök alkalmazásával némi rendet teremtsen a halászat gyakorlása terén. A viszonyok némi javulásával, nevezetesen 1906. évtől fogva már a társulat is elérkezettnek látta az időt arra, hogy a halállomány gyarapításában közvetlenül is részt vegyen. E célból évente 6—10 q egynyaras pontyivadékot vásárolt és eresztett szabadjára azokban a vizekben, melyek nem tartoztak a bérlőtársaság bérletéhez. Az eredmény kézzelfogható, s annak a hatásában ma már senkisémm kételkedik.

(Folyt. köv.)

Öreg horgász.

Pallini báró Inkey Pál iharosi tógazdaságában

kiválóan szép 2--3-nyaras pontyok, igen szép 1-nyaras pontyok, anyapontyok, süllők, harcsák, amerikai törpe harcsák, compók és naphalak kaphatók tenyésztés céljaira. :: :: ::

Árjegyzéket kívánatra szívesen küldünk.

Vasuti
állomás:

Csurgó vagy Nagykanizsa.

Posta és
távírda:

Iharosherény.

A SÁRDI TÓGAZDASÁG

Levélczím: Tógazdaság Sárd.

Sürgőnyczím: Tógazdaság Kiskorpád.

Vasutállomás: Kiskorpád

őszai és tavaszi szállításra elad 1—2—3-nyaras javított wittingaui pontyot és anyapontyot, bajorországi aischgründi 1—3-nyaras és anyapontyot, japánpontyot (higo), aranyorfát, naphalat, amerikai törpeharcsát, 1—4-nyaras tavi czompót, fogassüllőt, megtermékenyített fogassüllőikrát és minden egyéb tenyészhalat.

A tógazdaság kizárólag csak tenyészhalat termel.

Árjegyzékkel szolgál a Tógazdasági Intézőség Sárd és dr. Hirsch Alfréd Budapest, Klotild-palota.